

Božinov, Todor

[Jakoubek, Marek. Vojvodovo: edno nepoznato češko selo v Bělgarija]

Porta Balkanica. 2016, vol. 8, iss. 2, pp. [74]-75

ISSN 1804-2449

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/137009>

Access Date: 29. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

едно непознато чешко село в България

JAKOUBEK, M. (2013) VOJVODOVO – EDNO NEPOZNATO ČEŠKO SELO V BĀLGARIJA.

Sofija: Paradigma

Todor Božinov

z bulharštiny přeložil Bořivoj Kňourek

Poté, co turistický blog o Bulharsku a Balkánu *Kashkaval tourist*¹ uveřejnil jeden ze svých nejúspěšnějších článků „6 míst, u kterých nebudete věřit, že jsou v Bulharsku“², jsem byl kontaktován českým badatelem Markem Jakoubkem, dnes ředitelem Ústavu etnologie FF UK, který již řadu let zkoumá jedinečnou vesnici Vojvodovo v severozápadním Bulharsku a který je rovněž autorem či spoluautorem řady českých a bulharských publikací věnovaných vojvodovské historii.

První z Jakoubkových prací určených bulharskému publiku je kniha *Vojvodovo – edno nepoznato češko selo v Bālgarija* (Vojvodovo – neznámá česká vesnice v Bulharsku), již vydalo v roce 2013 sofijské nakladatelství Paradigma. Jedná se o kolekci sedmi článků a studií s fascinující osobní předmluvou bulharského etnologa a bohemisty Vladimira Penčeva z Ústavu pro etnologii a folkloristiku s Etnografickým muzeem BAV, v závěru práce ji doplňuje přehlednou časovou osou historie Vojvodova. Jednotlivé zařazené studie jsou věnovány rozmanitým stránkám dějin Vojvodova a jeho obyvatel, počínaje kapitolou o založení obce přes studie věnované religiozitě Vojvodovčanů, vztahům vojvodovských Čechů a Bulharů či komentovaným vzpomínkám syna někdejšího vojvodovského metodistického kazatele.

Co činí Vojvodovo tak zvláštním, je především to, že bylo založeno v roce 1900 zhruba dvěma desítkami rodin, které do Bulharska přišly z české vsi Svatá Helena v Banátu. Za místo pro novou obec byla zvolena lokalita zvaná *Gladno pole*, nacházející se 15 km od dunajského přístavu Or-

jachovo. Svatohelenští Češi byli značně radikální protestanté a založili tak specifickou komunitu „věřících“, jíž bylo dáno trvat po pouhé půlstoletí. Jejich vesnice se od okolí odlišovala nejen náboženstvím, ale také jazykem, způsobem obdělávání země, krojem jejich obyvatel, jejich zpěvy, kuchyní a také architekturou.

Jakoubkova kniha se zaměřuje na řadu důležitých rolí, které tato malá, ale vitální česká komunita hrála v bulharských dějinách a především pak v každodenním životě svých někdejších sousedů z bližšího i vzdálenějšího okolí. Bylo okouzující se dozvědět, jak desítky českých kolonistů přepravily všechny své věci na vlastnoručně vyrobených vorech po Dunaji z Banátu z dnešního jihozápadního Rumunska. Právě pro jejich banátský původ bylo pak také Vojvodovo v širším regionu po dlouhou dobu nazýváno „banátská vesnice“ (*banatsko selo*).

Krátce po usazení v Bulharsku přestoupili Vojvodovčané k metodismu. Náboženství, vypjatá morálka a asketický život výrazně ovlivňovaly každodenní život v obci, stejně jako vztahy k ostatním etnickým a náboženským skupinám. Vojvodovští Češi se zřekli všech světských radovánek, nepili alkohol, nekouřili, netancovali, odmítali

¹ <http://www.kashkaval-tourist.com/>

² <http://www.kashkaval-tourist.com/6-places-would-not-believe-bulgaria/>

navštěvovat divadelní představení, zpívat jiné než náboženské písně. Hudba a tanec byly zapovězeny dokonce i během svatebních oslav; ty tak probíhaly „nad bílou kávou a koláčem“. Vlastně jedinou zábavou Vojvodovčanů byly procházky k vlaku po nedělní mši. U nádraží Vojvodovští Češi, oblečení ve svých exotických svátečních krojích, zpívali čtyřhlasem své písně, přičemž udivení cestující často vystoupili z vlaku a nedali strojvedoucímu odjet dříve, než Češi dozpívali, zatímco vlak nabíral zpoždění.

Obyvatelé Vojvodova byli známí svým náboženským západem, stejně jako příkladností své hospodářské práce a vedením veřejných záležitostí. Místní bulharské obyvatelstvo považovalo Vojvodovo za vzorovou obec a známý je případ bulharského ministra, který prohlásil, že by byl velice rád, kdyby bylo v Bulharsku aspoň deset takových vesnic, jako je Vojvodovo. Pozici vzorové vsi si Vojvodovo udrželo v regionálním kontextu až do dnešních dnů.

Zajímavá je také skutečnost, že i když Češi tvořili ve Vojvodovu většinu, obývali ji společně se Slováky, banátskými Bulhary, Srby a dalšími národnostmi, z nichž většina byli přesídlenci z Rakouska-Uherska. Vojvodovo tak tvořilo malý „tavící kotlík“. Češi byli horliví evangelíci, kteří z velké části setrvali uzavření ve vlastní komunitě. Dokonce i s Čechy usazenými ve městech (z nichž většina zde byla od přelomu století) udržovali jen minimální vztahy. Na druhou stranu ale uzavírali sňatky se souvěrci (protestanty), a to bez ohledu na jejich etnický původ.

Poslední kapitola Vojvodova – české vesnice, byla napsána po druhé světové válce, když větší část místních Čechů přesídlila do Československa. Reemigrace Vojvodovčanů byla součástí větších migračních procesů, organizovaných na základě mezinárodních smluv. Vojvodovští Češi, úspěšní hospodáři, se rozhodli k přesídlení do Československa především kvůli v Bulharsku již zahájenému znárodnování půdy. Tohoto rozhodnutí posléze litovali, protože v rozporu se sliby v Československu nemohli ani soukromě hospodařit, ani svobodně vyznávat svou víru. Dnes starí Vojvodovčané a jejich potomci žijí v několika obcích především na jižní Moravě (Valtice, Nový Přerov, Míkulov, Jevišovka, Březí, Drnholec, Dolní Dunajovice, Vlasatice, Žabčice, Perná, Hrušovany nad Jevišovkou, Šanov), za svou vlast však mnozí z nich dodnes považují Bulharsko. Často a rádi vzpomínají na Bulharsko, zemi, která před mnoha

lety přijala s otevřenou náručí jejich předky a nabídla jim možnost začít zde nový život. Ještě dnes se Vojvodovo může pochlubit architektonickým stylem, který je v bulharském kontextu značně atypický. Přestože v roce 1950 česká komunita přesídlila do Československa, její architektonické (a do jisté také kulturní) dědictví je stále poměrně neporušené – aby však tento klenot zůstal zachován, bylo by třeba vyvinout určité úsilí. Pokud se chcete dozvědět více o tomto malém kousku České republiky v zapomenutém bulharském severozápadě, je Jakoubkova kniha zdrojem, po kterém byste měli sáhnout. *Vojvodovo – edno nepoznato češko selo v Bălgarija* je vynikající publikací napsanou s velkým důrazem na detail a obsahuje mnoho informací. ■

Todora Božinova žije grafický design. Studia ukončil v německých Brémách, jako dobrovolník vyučoval angličtinu v Patagonii. Třebaže hojně cestuje, srdcem zůstal věrný Bulharsku a Balkánu. Právě tomuto regionu je věnovaný i jeho blog „кашкавал турист“ (<http://www.kashkaval-tourist.com/>).

Kontakt: todor.bozhinov@gmail.com

